

No tots els finals àtons en -o són incorrectes

J. M. i C.

És cert que, en català, no són gaire abundants les formes terminades en -o àtona; sabem que és desinència verbal de primera persona del singular (**deixo, crido**, etc.) i no dubtem gens de la bonesa normativa de noms com **ferro, monjo, amo**, etc. Tanmateix, essent un final molt característic, per exemple, de l'italià i de l'espanyol, tenim una certa prevenció a emprar alguns mots que són del tot legítims preceptivament, però que ens sonen a barbarismes castellans. Ens referirem a uns quants que tenen una llarga tradició i que, doncs, formen part del nostre cabal lèxic.

N'hi ha que procedeixen del llatí directament, sense cap canvi, com **lavabo**, que, per tant, no cal substituir per *bany* o altres eufemismes. N'hi ha que deriven de la mateixa llengua, amb diverses modificacions històriques: **toro** ve del llatí TAURUS i el trobem en el nostre idioma des del segle XIV, no és cap espanyolisme; **fondo** 'amb profunditat (*respirar fondo*); profund', que té idèntic origen que *fons* 'part inferior d'un recipient'; **lumbago**; **catarro** 'refredat'; etc.

Hi ha mots que adoptem del llatí, el qual, al seu torn, els ha manlevats al grec, com **eco** 'reflexió d'ones sonores' i **halo** 'cercle al voltant del Sol o la Lluna', etc. N'hi ha que ens han arribat del castellà, però que hem incorporat com a patrimoni propi: **mico** 'simi', que ha generat la locució **mico filós** 'persona d'aspecte ridícul' i la frase feta **fer el mico** 'fer ximpleries'; **xoriço** 'budell farcit de carn'; **tresillo** 'sofà i dues butaques'; **xato/xata**, expressió afectuosa, etc. Algunes paraules amb final en -o àtona, les hem adoptades i adaptades de l'anglès, com **tornado** 'vent violent' i **polo** 'esport a cavall'. D'altres són d'origen italià: **saldo**, **casino**, **camerino**, **alto** (interjecció: *alto!*, *alto el foc!*), **bravo** 'excel·lent'. D'altres, d'origen francès: **minso** 'de poc gruix; escàs'.

Hem aportat solament uns pocs exemples que pensem que poden suscitar dubtes respecte a la seva bondat normativa i ser, consegüentment, erròniament rebutjats o bé, igualment de manera equivocada, emprats prescindint de la *-o* final.

És important, però, subratllar que, en aquelles zones catalanoparlants en què la *o* àtona esdevé [u], allò que és incorrecte és pronunciar-la [o].

[*Medicampus*, 23 novembre 2001]